

Mieli abiturientai,

artėja laikas, kai, pabaigę mokyklą, rinksitės savo tolimesnį kelią. Didžioji dauguma Jūsų rinksis studijas. Norėtusi, kad tai darytumėte atsakingai, įvertinę įvairius veiksnius – savo asmeninius gabumus, interesų horizontus, siūlomų studijų kokybę, tolimesnes perspektyvas pabaigus studijas ir pan. Žinodami, kaip svarbu yra padaryti teisingą pasirinkimą bei norėdami padėti Jums apsispręsti, pristatome informatyvių interviu seriją apie **Vilniaus Universiteto Filosofijos fakultete vykdomas bakalauro studijų programas: filosofijos, psichologijos, socialinės politikos, sociologijos ir socialinio darbo**. Iš kiekvienos studijų programos buvo kalbinami trys atstovai: studijų programos komiteto pirmininkas, dėstytojas ir studentas. Klausimai adresatams buvo pateikti individualiai, tad atsakinėdami jie nežinojo vienas kito atsakymų. Jei bent daliai Jūsų šie interviu padės apsispręsti, mūsų misija tuomet bus sėkminga. Viliamės, kad skaityti Jums bus įdomu.

Į klausimus apie VU Filosofijos fakulteto **filosofijos studijų programą** atsako studijų programos komiteto pirmininkas **doc. dr. Kęstutis Dubnikas**, dėstytojas **prof. Alvydas Jokubaitis** ir trečio kurso studentas **Simas Čelutka**.

∞ FILOSOFIJA ∞

Kaip trumpai apibūdintumėte filosofiją – koks tai mokslas?

Kęstutis Dubnikas. Tai mokslas, kuris vienintelis sprendžia, kas yra mokslas, kokia jo prigimtis. Filosofija pagal savo pobūdį gali paklausti, kas yra mokslas apskritai. To nedaro kiti mokslai – pavyzdžiui, fizika neklausia, kas yra mokslas – ji klausia, kas yra fizikos objektas, ką fizika gali tyrinėti ir pan.

Alvydas Jokubaitis. Tai nebūtinai mokslas. Filosofija yra daugiau negu mokslas. Ji užduoda klausimus, į kuriuos negali atsakyti empiriniai mokslai. „Filosofijos“ terminas kalba apie išmintį, kuri yra daugiau negu teorinis pažinimas.

Kęstutis Dubnikas

Simas Čelutka. Vargu ar filosofiją galima vadinti mokslu – ji neturi vieningo metodo ar universalių teorinių prielaidų, kurias priimtų visi iki vieno filosofai; be to, jos ryšys su empirine tikrove dažnu atveju yra nevienareikšmis. Filosofija – tai specifinis žvilgsnis į pasaulį, savitai užklauskiantis įvairiausių pasaulio (nebūtinai jusliškai patiriamo) aspektus, nagrinėjantis žmogiškojo buvimo būdus, vertybes, vertinimus ir kt. Man asmeniškai filosofija brangi kaip mąstymo laisvės buveinė – filosofai nesivaržydami gali ir netgi *privalo* klausti rimčiau ir giliau, nebijodami, kad aplinkinių bus apšaukti pavojingais reliatyvistais, dogmatikais ar išdavikais.

Koks filosofų vaidmuo mūsų pasaulyje?

Kęstutis Dubnikas. Kelti klausimus ir abejoti ten ir tada, kada visiems viskas yra aišku. Filosofija ir laisvės problema yra neatskiriama.

Alvydas Jokubaitis. Filosofija gali sugriauti bet kurį kasdienio pasaulio žmonių įsitikinimą, nebūtinai rasdama kažką vietoj jo.

Simas Čelutka. Filosofų tikslas – kvestionuoti labiausia visuomenėje paplitusias vertybines prielaidas, aiškintis jų pagrįstumą. Tai ne tokia jau maloni, neretai tragiška patirtis, nes daugeliui žmonių kvestionavimas kaipmat asocijuojasi su pavojumi, išdavyste, nereikalingu „kabinėjimusi“ ir pan. Laikui bėgant pats ėmiau justis tam tikrą „sukeistėjimą“ aplinkos atžvilgiu, tam tikrą „iškritimą“. Viešojo gyvenimo diskusijose šiandien jau atpažįstu begalę ideologinių klišių, kurių anksčiau nepastebėdavau. Dar skausmingiau tas klišes atrasti savo paties mąstysenoje. Pasiryžimas kvestionuoti išties reikalauja dvasinių pastangų, nes žmogaus prigimtyje glūdi didžiulis vertybinio saugumo, stabilumo troškimas.

Įsivaizduokite pasaulį, kuriame gyvena vien tik filosofai... Koks tai būtų pasaulis? Apibūdinkite jį.

Kęstutis Dubnikas. Nelaimingas? Alkanas pasaulis..? Tai net nebūtų šis pasaulis. Anot Platono, tai būtų idėjų pasaulis, gryojo mąstymo pasaulis. Žmogaus siela turi išminties, tačiau jai būdinga ir aistra, veikla, siekiai, narsa. Atėmus visa tai ir palikus gryną mąstymą, išmintį, pasaulis būtų visiškai kitoks. Primintų daugybę atgijusių Rodeno mąstytojų skulptūrų...

Alvydas Jokubaitis. Niekuo nesiskiriantis nuo mūsų dabartinio pasaulio. Net bulvarinių žurnalų žvaigždės šiandien nori kalbėti apie tiesą, gėrį ir grožį. Tai natūralaus žmonių polinkio į filosofiją padarinys. Vaikai savo samprotavimais kai kuriuose amžiaus tarpsniuose netikėtai iškrenta iš nusistovėjusių sąvokų ir taip tampa filosofais mėgėjais.

Alvydas Jokubaitis

Simas Čelutka. Tai nebūtų labai įdomus pasaulis. Daugybė spalvingų, nuostabių dalykų nutinka veiksmo ir darymo srityse: kūrybos ir meno erdvėse, politikoje, paprastuose kasdieniuose žmonių tarpusavio santykiuose, žaidimuose, sporte, kelionėse ir t. t. Imdamiesi šių veiklų, žmonės tikrai neprivalo kiekvieną sykį vis iš naujo kvestionuoti jų esmės, antraip jie nepriartės prie pačios praktikos, užstrigs neišbrendamuose teorijos spąstuose. Nepaisant to, kad dialogą laikau neatskiriama filosofinio gyvenimo dalimi, filosofija savo giliausia esme vis dėlto yra vieniša patirtis – mąstymas vyksta viduje, vienvėje. Nenorėčiau, kad pasaulyje gyventų tik vienišiai. Dialektiškai svarstant, aplinkinio pasaulio šurmulingumas kaip tik ir yra esminė filosofinių „vienučių“ gimties sąlyga.

O koks tuomet būtų pasaulis be filosofų?

Kęstutis Dubnikas. Tai būtų labai laimingas pasaulis. Juk iki galo laimingi, sakoma, yra tik kvailiai...

Alvydas Jokubaitis. Atsakysiu Thomaso Hobbeso žodžiais – vienišas, skurdus, bjaurus, gyvuliškas ir trumpas. Hobbesas kalbėjo apie prigimtinę žmonijos būklę, tačiau toks tikriausia yra pasaulis be filosofijos. Mokslai kuria plokščią ir pakankamai lėkštą pasaulio vaizdą. Tik filosofai randa būtį, tiesą, sielą, laisvę ir dorybes.

Simas Čelutka. Neįsivaizduoju tokio pasaulio. Sunku jį įsivaizduoti jau vien dėl to, kad į kitų asmenų sąmonę neįsiverši, nepatikrinsi, kurią sekundę jie mąsto filosofškai, o kurią jau nebe.

Žinoma, totalitarinių eksperimentų sąlygomis mąstymo erdvę beveik visiškai pavergia ideologija ir technika, tačiau net ir tokiomis sąlygomis atsiras žmonių, neleidusių Režimui totaliai juos nužmoginti, išplėsti jų vidujybę. Net ir distopiniame Aldous'o Huxley *Puikiame naujame pasaulyje* filosofinė šaknis galiausiai „prasikalė“. Vadinasi, mąstymo laisvę galima prislopinti, tačiau visiškai jos sunaikinti neįmanoma. Tiesa, dabar pasidarė smalsu, ar Šiaurės Korėjoje yra filosofų tikraja šio žodžio prasme...

Kaip manote, kokių savybių reikia stojančiajam, norinčiam studijuoti filosofiją?

Kęstutis Dubnikas. Drąsos. Dėl to, kad filosofijos studentas nestudijuos profesijos – šios studijos peržengia bet kokios specialybės ribas. Filosofijos studijos įkūnija savyje išgrynintą universiteto idėją. Taip pat reikia savidisciplinos – *nechuliganavoti* mąstyme, nepasiduoti pagundai kvestionuoti bet ką ir bet kaip.

Alvydas Jokubaitis. Reikia nors vienos iš savybių, kuri didžius filosofus padarė didžiais. Patartina trumpalaikio susižavėjimo išmintingais aforizmais nemaišyti su filosofija. Jauniems žmonėms šiuos du dalykus sunku atskirti. Mes visi rizikuojame prarasti tikėjimą filosofija, net jeigu ji yra proto, o ne tikėjimo sritis.

Simas Čelutka. Tai priklauso nuo to, *kodėl* stojantysis nori studijuoti filosofiją. Jei stoja vien tam, kad įgytų „neblogai skambantį“ diplomą, jis gali būti ir žmogus be savybių. Tačiau jei jis iš tiesų myli išmintį (*philo-sophia*), jis privalo būti atviras ir drąsus – kilsiančius pamatinius klausimus jis turi priimti drąsiai, nebėgti nuo jų, kentėti kartu su jais. Filosofui reikia turėti drąsos atmesti primityvius atsakymus, net jei jie ir atrodo kaip patogi, saugi priebėga. Taip pat reikalinga kantrybė ir darbštumas – tik po ilgo darbo su tekstais subręsta tikrieji minties vaisiai (pats tuo įsitikinau šį semestrą).

Simai, studijuojate filosofiją jau trečiame kurse, tad norisi pasiteirauti ar įdomu bei kaip vertinate jums dėstančius dėstytojus, jų paskaitas?

Simas Čelutka. Studijuoti įdomu. Dėstytojai labai skirtingi – čia atsiveria diapazonas nuo žemos kultūros asmenų, kuriems apskritai nevieta universitete, iki puikių pedagogų ir žinijos gigantų, kurie (bent taip atrodo) „žino viską“. Mokyti tikrai yra iš ko, tik reikia surasti bendrą kalbą. Ne visi dėstytojai, turintys didelį žinių ar įžvalgų bagažą, moka jomis pasidalinti su studentais. Be to, trūksta gerų seminarų, kuriuose įdomiai nagrinėtume didžiuosius tekstus – paskaitos vis dar yra pernelyg populiari dėstytojų forma. Išimtis čia būtų prof. Alvydo Jokubaičio seminarai.

Simas Čelutka

Filosofiją studijuoti ir dėstyti galima keliose aukštosiose mokyklose, tačiau pasirinkote Vilniaus Universiteto Filosofijos fakultetą – įdomu, kodėl?

Kęstutis Dubnikas. Buvau pakviestas čia studijuoti, o vėliau ir dirbti. Filosofijos fakultetas yra seniausias Vilniaus Universiteto fakultetas, tad jo įkūrimo data sutampa su paties universiteto – 1579 m. Manau, kad ir šiai dienai čia yra sutelktos pagrindinės filosofijos pajėgos.

Alvydas Jokubaitis. Vilniaus universiteto mūrai įpareigoja tęsti šimtmečių tradiciją. Šiame universitete atsirado lietuviška filosofija ir tik čia ji gali baigtis.

Simas Čelutka. Minčių apie kitą aukštąją mokyklą nebuvo, nes stojau dėl labai konkretaus dalyko – dėl galimybės ištisus metus (trečiame kurse) studijuoti pas savo mėgstamiausią dėstytoją prof.

Alvydą Jokubaitį. Ypač laukiau jo vedamų Kanto seminarų. Ne mažiau svarbus veiksnys buvo tas, jog kartu su manimi į filosofiją stojo keli geri draugai – žinojau, kad kartu su jais studijuoti bus nepalyginamai įdomiau.

Kokios perspektyvos laukia filosofijos absolventų?

Kęstutis Dubnikas. Labai įvairios, viskas priklauso nuo konkretaus žmogaus. Kiekvienos studijos atveria duris geriausiems. Būnant tarp geriausių perspektyvos yra pačios puikiausios.

Alvydas Jokubaitis. Nežinau, ar žmonės apsidžiaugtų pamatę ateitį. Kartais ji nuvilia, kartais pranoksta lūkesčius. Žaidimas su ja – tai neišvengiama mūsų gyvenimo dalis. Šiuo požiūriu nieko negalima garantuoti.

Simas Čelutka. Manau, jog apie filosofų perspektyvas yra prikurta kvailų mitologijų. Atseit baigs studijuoti ir neturės ką valgyti, niekas esą nenorės priimti jų į darbą. Laimei, tikrovė filosofams yra daug palankesnė – dalis darbdavių pozityviai vertina platų žvilgsnį į pasaulį, gebėjimą problemą ar klausimą išvysti platesnėje visumoje. Šis privalumas praverčia versle, žiniasklaidoje, politikoje ir daugelyje kitų sričių. Filosofijos studijos suteikia įvairiapusį humanitarinį išsilavinimą, kuris vėliau pasitarnauja daugybėje gyvenimo sferų. Beje, aš visada linkęs turėti omenyje sėkmingiausius pavyzdžius, tokius kaip Kristupas Sabolius, Virgis Valentinavičius, Leonidas Donskis ir kt.

Pabaigoje – dar šiek tiek vaizduotės: jeigu filosofiją reiktų palyginti su augalu – koks tai būtų augalas? Ir kodėl?

Kęstutis Dubnikas. Šis augalas jau yra „priaugęs“ prie mūsų – tai *Fagus sylvatica* arba Bukas paprastasis. Visi gali atvykti į Bursų kiemą ir pamatyti koks yra filosofų augalas.

Alvydas Jokubaitis. Prancūzų filosofas La Mettrie parašė dvi knygas – „Žmogus – mašina“ ir „Žmogus – augalas“. Abi jos pakankamai kvailos. Filosofijos nereiktų lyginti su augalu, nes tada gamtos mokslų atstovai ją gali paversti savo tyrinėjimų objektu. To neturėtų leisti mokslų karalienė.

Simas Čelutka. Kadangi mūsų Studentų mokslinė draugija prieš dvejus metus įsteigė Metų filosofinės bulvės apdovanojimą už ženklausią indėlį į filosofiją, privalau likti ištikimas bulvei ☺

Interviu parengė Olga Suprun.

